

Glad sommar!

Vi i Centrala barnhälsovårdsteamet önskar alla en fin sommar och ser fram emot att ses igen till hösten. Ni gör ett fantastiskt jobb!

Leif, Hanna, John, Johanna och Lena

Folkhälsomyndigheten har den 23 maj gått ut med nyhet angående vattkoppsvaccin (och bältrosvaccin)

Folkhälsomyndigheten föreslår att **vattkoppsvaccin införs i barnvaccinationsprogrammet**.

- se nyhet [Remissförslag respektive vägledning för vaccination mot vattkoppor och bältros – Folkhälsomyndigheten \(folkalsomyndigheten.se\)](#).

Efter remissvar så är det regeringen som beslutar om vattkoppsvaccination, och om statsbidrag etc och sedan efter upphandling blir det aktuellt för BVC att börja vaccinera.

Vaccination mot vattkoppor antas ges samtidigt med MPR i det allmänna barnvaccinationsprogrammet.

Det är ev möjligt med start nästa år men kanske mer sannolikt till 2026 (min gissning ...).

Leif Ekholm

Barnhälsovårdsöverläkare

PS: För vaccination mot bältros, som inte uppfyller kriterierna för allmän vaccination, har FoHM skrivit en vägledning för regionerna

Innehåll

Glad sommar	1
Folkhälsomyndigheten har den 23 maj gått ut med nyhet angående vattkoppsvaccin (och bältros)	1
Ny verksamhetsutvecklare	1
Fler fall av kikhosta	2
Se över dokumentationen vid teambesök	3
Lite nytt om vacciner	3
Logopedanteckningar i NCS cross ...	4
Hälsning från Logopedmottagningen på USÖ	4
Ny forskning om språkutveckling ...	5
Små barn och skärmar	6
Ny bild vid samtal skärmanvändning/skärmanvor	6
BHV-aktuellt fyller 40 år	8
Psykologmottagningens öppettider under sommaren	8
BHV Gotland	9
Föräldraenkät (QR survey) små barn och skärmar	9
Utbildning i Cosmic för BHV-personal	9
Introduktionsutbildning till dig som nyanställd	9

Ny verksamhetsutvecklare

Den 26 augusti börjar barnsjuksköterska Camilla Lyxell som verksamhetsutvecklare efter Maria Stark som gått i pension. Mer om och från Camilla i nästa nummer av BHV-aktuellt.

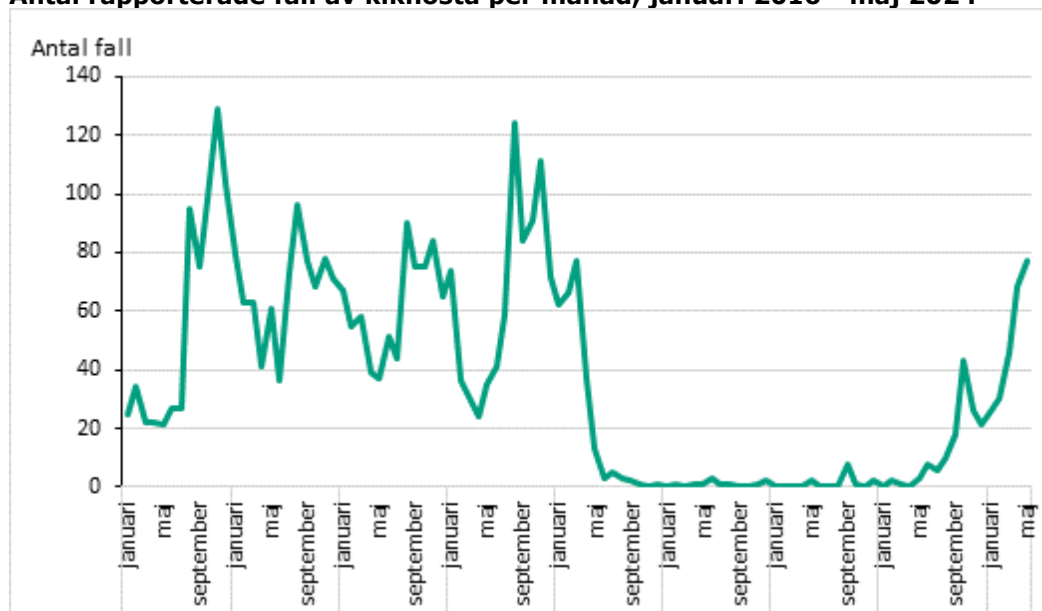
Leif Ekholm

Barnhälsovårdsöverläkare

Fler fall av kikhosta

Antalet rapporterade fall av kikhosta ökar i Sverige efter att ha legat på låga nivåer sedan år 2020. Läget för kikhosta visar nu en tydlig trend på ökning. Fler fall har rapporterats framförallt bland spädbarn. Två fall bland spädbarn yngre än 30 dagar har rapporterats i maj. Flest fall (77%) är rapporterade från Stockholm, Skåne och Västra Götaland. För de yngsta barnen kan kikhosta vara en livshotande sjukdom.

Antal rapporterade fall av kikhosta per månad, januari 2016 - maj 2024

Senarelägg inte 3 månaders vaccinationen

Vaccination under graviditet ger ett bra skydd mot kikhosta till spädbarnen (erbjuds utan kostnad från v. 16). Skyddet fylls sedan på vid vaccination av barnet vid 2½-3 månaders ålder.

Familjerna bör även undvika att spädbarn träffar personer som har hosta eller snuva utanför familjen.

Vid misstanke om kikhosta hos spädbarn är det viktigt med snabb behandling för att minska risken för allvarlig sjukdom. Spädbarn som har utsatts för smitta kan vara aktuella för behandling, även om barnet inte har några symptom. Gravida kvinnor och familjemedlemmar med långvarig hosta bör också provtas och behandlas om de har kikhosta för att minska risken för att barnet ska smittas efter födseln..

Faktablad:

FoHM har publicerat vi en uppdaterad version av ett tidigare faktablad "Att förebygga kikhosta hos spädbarn".

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/bff7b6e84619432a9cbe2a40f1e3e812/att-forebygga-kikhosta-hos-spadbarn.pdf>

Om vaccin till gravida:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/o/om-vaccinationer-for-dig-som-ar-gravid/>

Finns på sju olika språk.

Att skydda spädbarn, allmänt mot luftvägssjukdomar:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/t/till-dig-som-ar-varnadshavare-till-ett-litet-barn-skydda-ditt-spadbarn-mot-luftvagsinfektioner-som-rs-virus-och-kikhosta/>

Finns på åtta olika språk.

Smittskyddsblad, uppdaterade under våren av Smittskyddsläkarföreningen:

<https://slf.se/smittskyddslakarforeningen/smittskyddsblad/>

Blad till patient finns på svenska, arabiska, engelska och somali.

Se över dokumentation vid teambesök

I förra [BHV-aktuellt](#) redogjordes för att bortfallet amning vid 6 mån, som är ett teambesök, är alldeles för stor (för hela länet 24%, flera BVC betydligt mer).

Det är konstaterat att det stora bortfallet beror på att BHV-läkaren inte dokumenterar hela teambesöket även om hen är den som skriver.

Grundregeln är att BHV-sjuksköterska och BHV-läkare vid teambesök dokumenterar och har ansvar för att respektive delar/arbetsmoment blir journalförda.

Även vaccinationer vid teambesök 12 mån är sämre dokumenterad

Folkhälsomyndigheten (FoHM) har påpekat att Örebro har en anmärkningsvärd låg vaccinationstäckning vid teambesöket 12 mån jämfört vid sjuksköterskebesöken vid 5 mån och 18 mån.

KONTROLLERA ATT:

1. Hela besök dokumenteras, även vid teambesök - i Growth (och sedan förstår även i Cosmic).
2. Se särskilt över **amning/rökning barn födda 2023 i Growth inkl teambesöken 6 och 12 mån**
- så att nästa års datainsamling till Socialstyrelsen blir mer korrekt från Örebro
3. Se även över **vaccinationer barn födda 2022 i Growth inkl. teambesök 12 mån**
- så att nästa års redovisning av FoHM och vaccinationstäckning ser bättre ut och är mer sann från Örebro

Det är lagkrav på att registrera alla vaccinationer i det allmänna barnvaccinationsprogrammet till FoHM (vilket sker automatiskt i Growth och MittVaccin – om uppgifterna finns)

OBS inför byta av journalsystem

Vaccinationer utförda i Growth ska inte av BVC flyttas över/dubbeldokumenteras i Cosmic/MittVaccin.

Detta för att *undvika dubletter* till FoHM vid planerad migrering av vaccinationer från Growth till Cosmic/MittVaccin (preliminär planerat vid årsskiftet).

Leif Ekholm

Lite nytt om vacciner

Hexyon blisterfri förpackning

Nya blisterfria förpackningar av Hexyon, 10-pack utan nålar från april/maj (nytt varunummer: 462091) .

Triaxis ny förpackning 1-pack

Triaxis har levererats med 1-fp med 2 nålar (ej fast nål). Under sommaren sker byte till 1-fp med 1 nål vid sidan (ej fast nål) (nytt varunumret 115445).

Triaxis 10-pack kommer

Efter önskemål från verksamheter kommer 1-fp bytas till en 10-fp mot slutet av 2024. Återkommer om mer information

Ny batch Vaxneuvance

Den nya Vaxneuvance-sprutorna (som ersätter de tidigare som kunde gå sönder) har börjat levereras sedan i början av mars. Inga reklamationer har inkommit på de nya sprutorna.

Leif Ekholm

Logopedanteckningar i NCS Cross

En påminnelse om att ni hittar journalanteckningar från BHV-logopederna i NCS Cross. Precis som MBHV-psykologerna dokumenterar logopederna under "kuratorsmottagning". Detta är förstås inte logiskt, men det var det minst dåliga alternativet som var möjligt eftersom logopeder var en helt ny personalkategori inom primärvården när vi startade för ett år sedan. Vi hoppas att detta kommer bli bättre i Cosmic.

Johanna Karlhager
Logoped

Hälsning från Logopedmottagningen på USÖ

Tack för allt samarbete och vi ser fram emot fortsatt god samverkan. Som många av er vet ändrade logopedmottagningen på USÖ sina rutiner för vårdflödet barn med sen/avvikande språkutveckling 0-6 år. Ändringen trädde i kraft hösten 2022. Vi ser i dagsläget att fler barn får stöd nu och insatserna ges tidigare men ännu är vi inte vid vår målbild, så vi fortsätter utveckla och försöker göra det bästa för barnen som vi kan utifrån de resurser vi har.

I nuläget har logopedmottagningen på USÖ fortfarande långa väntetider, men väntetiderna är kortare jämfört med innan förändringen. Från tidigare 18 månaders väntetid har vi nu 9 månaders väntetid vid frågeställning uttalsvårigheter. För barn med frågeställning svårigheter med språk och kommunikation är väntetiden 3 månader till en introducerande föreläsning och därefter 6 månader till en individuell telefonintervju. Vi planerar för att ca 50% av patienterna som fått telefonintervju kompletteras med ett besök på plats. Efter bedömning av behov av stöd planeras barnet för en insats, som antingen kan bestå av träning eller föräldrakurs med handledning. Vid 6 års ålder görs en diagnostisk utredning på plats, ibland görs den tidigare utifrån behov. Information om bedömning efter diagnostisk utredning ges muntligt och skriftligt till vårdnadshavare och skickas (med samtycke) till skolan skriftligt.

Antal barn med försenad/avvikande språkutveckling med aktuell kontakt med logopedmottagningen (mottagningsbesök, gruppbesök och distansbesök):

2020	2021	2022	2023	2024 (jan-april)
559	689	921	1237	763

Typ av besök per år:

	2020	2021	2022	2023	2024 (jan-april)
Mottagningsbesök på plats	1128	1485	1181	1862	886
Gruppbesök på plats			253	661	282
Distanskontakt, kvalificerad vård		24	371	630	228
Totalt	1128	1509	1434	3153	1396

Som ovan nämnt fortsätter vi utveckla och anpassa vårdflödet. Hur kan vi hjälpas åt?

- Till vårdnadshavare som undrar vad introduktionsföreläsningen kommer innebära får ni gärna informera om innehållet. Föreläsningen innehåller: Information om typisk språkutveckling, orsaker till avvikande språkutveckling, råd och strategier för hur vårdnadshavare kan stimulera språket i hemmet samt information om den kommande logopedkontakten. De råd som ges vid föreläsningen är samma råd som vårdnadshavare fick vid nybesöket enligt det gamla arbetssättet, så det är ingen minskad information. Om

vårdnadshavare har gått på föreläsningen tidigare på grund av syskon som redan har logopedkontakt får ni gärna informera om det i remissen. Vi planerar då direkt till individuell telefonintervju.

- Vid remittering kan ni notera om det är vårdnadshavare som ni tror behöver extra stöd för att kunna ta emot hjälp. Då kan vi vara extra uppmärksamma på att ett kompletterande besök på plats kommer behövas.

Om ni önskar nå en logoped går det bra att ringa direkt till logopeders telefonanknytningar, du finner telefonnumren via vår intranätssida eller CMG. Det går också bra att boka telefontid på tisdagar och torsdagar via anknytning 21884.

Tack för samarbete!
Logopedmottagningen USÖ

Ny forskning om språkutveckling

Under början av våren fick en ny stor internationell studie om språkutveckling stor spridning i dagspress och sociala medier. Där kunde man fastslå att *mängden* språk som barn får höra är den viktigaste faktorn för en god språkutveckling, och att det har större betydelse för språkutvecklingen än faktorer som bl a familjens socioekonomiska status och barnets kön.

Studiens resultat betyder att vi kan skapa bättre förutsättningar för alla barns utveckling och lärande genom något som faktiskt är uppnåeligt för alla oavsett livssituation – att prata mer! Läs mer om studien här: [Att prata med barn avgörande för språkutvecklingen - Stockholms universitet](#)

I en annan studie från 2018 lyftes vikten av att barn interagerar mycket med andra språkanvändare och att antal "fram- och tillbaka-turer" (serve and return) d v s föräldrars respons på barns initiativ som leder till turtagning i samspelet är en viktig faktor för språkutvecklingen (detta nämns även i avsnittet Små barn och skärmar).

En annan studie (från 2019) har lyft betydelsen av "den proximala utvecklingszonen" som Vygotskij beskrev på 1970-talet. För yngre barn behöver inte den språkliga exponeringen vara särskilt komplex för att ett barn ska komma till nästa steg, men däremot barn som kommit längre i sin språkutveckling behöver utmanas mer för att utvecklas väl. Det innebär att för barnen som hunnit bli 3-4 år är det avgörande att vuxna förklarar och pratar om ord och abstrakta ämnen, att det finns en variation på ord som används, att grammatiken blir mer komplex, att man pratar om många olika saker och att vuxna svarar på barns frågor, bygger ut de ämnen barnen pratar om och förtydligar barns egna yttranden.

Så sammanfattningsvis finns det även god evidens för att det inte bara handlar om *mängden* prat, det behöver även vara *kvalitet* på pratet. Avslutningsvis vill jag i detta sammanhang även lyfta det fenomen som också tydligt visats i studier, att ju mindre barn kommunicerar eller ju svagare signaler barn har i samspelet desto mindre tenderar vuxna att interagera med barnet. Vuxna samspekar och pratar alltså omedvetet mindre med de barn som behöver det allra mest! I dessa situationer behöver den vuxna ta mer ansvar för att kommunikationen blir av. Barn som själva söker kontakt, pekar, imiterar ord och frågor driver sin egen språkutveckling framåt. När barn inte gör det behöver de vuxna se till att barnet får allt detta (och mer!) till sig ändå! Och vi som möter dessa barn och föräldrar har en viktig uppgift att uppmärksamma och stötta föräldrar i detta!

Johanna Karlhager

Små barn och skärmar

För några veckor sedan anordnade Läkartidningen en digital utbildningseftermiddag om små barn och skärmar med föredrag från ledande svenska forskare inom området. Här kommer lite summerat från detta! Forskare har inte hittat några studier som visar på positiva effekter med skärmar, däremot många negativa effekter. Tidigt användande av digitala medier är associerat med sämre språk, känsloreglering, impuls kontroll, koncentration och motorisk utveckling. Mer skärmtid vid 1 års ålder ger mer kognitiva svårigheter och sämre problemlösningsförmåga vid 2 och 4 års ålder. 35% av barn 0-1 år använder skärm enligt senaste mätningarna. Men det lilla barnet lär sig egentligen ingenting alls utan att den vuxne är där tillsammans med barnet. I en studie såg man att 10-månaders bebisar känner igen och lär sig förstå ord om de blir lästa för med riktig bok, medan barn som fått motsvarande via tv inte har lärt sig något alls. 2-åringar som lär sig via skärm lär sig hälften så mycket och minns det hälften så länge jämfört med om de lär sig i verklig interaktion.

Det som är centralt för barns utveckling och lärande är att den vuxne behöver uppmärksamma barnets initiativ och benämna, det som i forskning benämns "serve and return". Den vuxne behöver vara responsiv och förstärka det barnet gör och upplever med ord. De flesta gör det intuitivt, det tillhör basal omvårdnad. Men detta har tappats bort och många vuxna behöver instrueras i detta! Barn behöver stöttande vuxna som är där och svarar och ser till att det blir "serve and return". Turtagningarna avgör utvecklingen av språket. Före ca 2 års ålder är det uteslutande mänsklig social interaktion som är nyckeln till att inläring och språkutveckling sker. Ju fler sinnen vi aktiverar till samma lärandesituation desto starkare blir lärandet. Verklig högläsning är alltså bättre än ljudbok, liksom att uppleva med rytmik, sång och visuellt. Mänsklig verklig interaktion är alltså avgörande de första åren!

Vad gäller våra beteenden finns stor risk att hamna i en negativ spiral. Mobilen gör att vuxna blir distraherade och inte tillgängliga och närvarande föräldrar. Detta leder till mer uppmärksamhetssökande beteenden hos barnen, vilket ger mer stress hos föräldrar och sämre kontakt, vilket ger mer utåtagerande beteenden. Ökad skärmanvändning påverkar även fysisk aktivitet. Det fysiska beteendet att sitta still ökar, inte bara stillasittande vid skärm utan stillasittande i många olika sammanhang när vi umgås med andra, i skolan, jobb etc. I studier har man sett att när föräldrarnas skärmtid minskar ger det mer fysiskt aktiva barn.

Det är av stor vikt att vi tidigt samtalar om skärmanvändning och pratar med föräldrar om *varför* man behöver begränsa skärmtiden och vad som gör att barn utvecklas: Tid och samvaro tillsammans med närvarande föräldrar!

Johanna Karlhager

Ny bild vid samtal om skärmanvändning/skärmanvanor

På temat skärmar har vi nu genom Bokstart fått till att bilden "Skärmtjuv" (som ses i filmer om språkutveckling på 1177 Region Halland) finns tillgänglig för fri användning och kan användas när man pratar om skärmanvanor och hur inte bara barnens skärmanvändning utan även föräldrars skärmanvändning påverkar barns språkutveckling.

Jag tycker att denna bild öppnar upp för både reflektioner och samtal och bilden visar både några exempel på missade möjliga samtalsstunder med barnet när barn eller föräldrar är uppslukade av skärmar och ett bra exempel där föräldern är närvarande.

Ni kan tillsammans med vårdnadshavare reflektera kring vad det blir för skillnad i barnets språkstimulans i de olika exemplen. Skriv gärna ut denna bild och använd som samtalsunderlag när ni pratar om skärmanvändning som ett komplement till materialet "Familjeliv, små barn och medier".

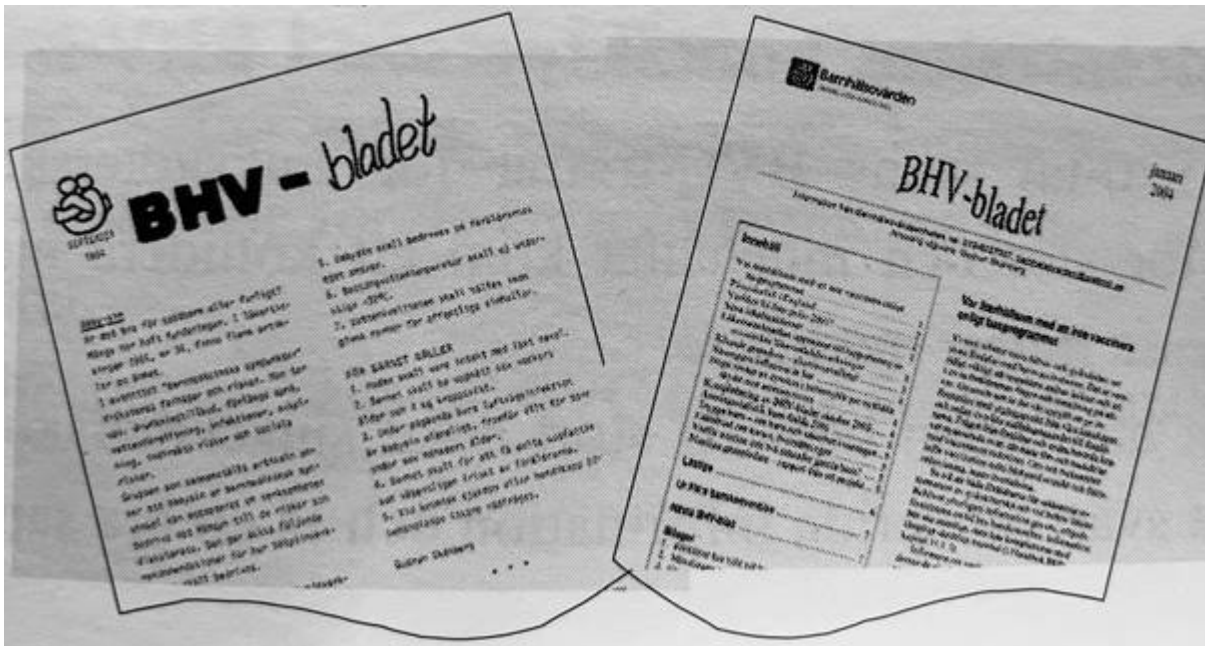

Här på Bokstart kan man också hitta bilden och skriva ut.
[Barns språkutveckling: filmer och tips \(bokstart.se\)](https://www.bokstart.se/barns-sprakutveckling-filmer-och-tips)

Johanna Karlhager

BHV-aktuellt fyller 40 år

BHV-bladet, som BHV-aktuellt hette från början, kom ut första gången juni 1984. "Detta gav möjlighet att en gång i kvartalet sprida egen information och berätta vad som händer i landet, ge tips om aktuella forskningsartiklar, samt skrifter om ämnen eller frågor med anknytning till barnhälsovård." (citrat ur *Barnhälsovård under 30 år, 1972-2002, En minnesskrift från Barnhälsovårdsenheten, Örebro läns landsting*).

I juli 2015 kom BHV-bladets sista nummer och ersattes av BHV-aktuellt. Diskussion hade pågått länge om att göra om BHV-bladet till ett mera kortfattat informationsblad som skulle komma oftare och på så sätt vara mera aktuellt. Det skulle inte heller tryckas på papper utan enbart finnas som pdf. Denna förändring genomfördes fr.o.m. september 2015 och kom till början ut en gång i månaden.

Med tiden så har antal nummer mer eller mindre gått tillbaka som det var innan 2015 – kanske aktuellt att byta tillbaka namnet till BHV-bladet? Låter lite mer trevligt och barnvänligt? Ni på BVC får gärna komma in med synpunkter på framtidens BHV-aktuellt/blad?

Leif Ekholm

Psykologmottagningens öppettider under sommaren

Under ordinarie psykologs semesterperiod kan BHV-sjuksköterskor komma i kontakt med Psykologmottagningen genom att mejla till den gemensamma brevlådan primpsykmhvbhv@regionorebrolan.se och senast nästkommande arbetsdag bli kontaktad av någon av våra psykologer.

Det går även att söka fram mailadressen i den Globala adresslistan; Psykologenheten för mödra- och barnhälsovård.

Psykologmottagningen MBHV passar på att önska er alla en riktigt härlig sommar!

BHV Gotland

BHV Gotland vill att vi informerar de familjer som vi vet ska tillbringa sommaren på Gotland följande:

- Det kommer finnas en "turistvåg" i Visby att använda.
Föräldrarna får sedan själva rapportera mätvärdena till sina ordinarie BVC.
- Tiderna för tillgång till vågen kommer att läggas ut på 1177.
- Många vacciner kan ges innan och efter resa till Gotland.
- Behöver vaccin ges under besökstiden på Gotland måste familjen ha med sig tydliga ordinationer .
- Hälsokontroller enligt riktlinjerna kommer inte att utföras för barn som är på besök på Gotland.

Leif Ekholm

Föräldraenkät (QR survey) små barn och skärmar

Barnläkarföreningen genomför en enkätundersökning för att få en bild av föräldrars syn på och kunskap om skärmanvändning för små barn. Vi vill gärna be om din hjälp att sprida enkäten till föräldrar på er BVC genom att skriva ut och sätta upp den pdf som skickats ut med QR-kod i väntrummet hos er. Enkäten tar 1-2 minuter att besvara.

Tack på förhand hälsar Svenska Barnläkarföreningen!

SMÅ BARN OCH SKÄRMAR

Barnläkarföreningen genomför en enkätundersökning på alla BVC i Sverige för att få en bild av föräldrars kunskap om och syn på skärmanvändning för små barn. Dina svar är anonyma och din medverkan är viktig. Undersökningen tar ca 1-2 minuter.

Utbildning i Cosmic för BHV-personal

CBHV:s utbildning är de särskilda delarna om dokumentation i BHV-mallarna och BHV i MittVaccin. Grunderna i Cosmic ingår inte utan de genomförs regionalt med de [fyra stegen](#): förberedelser i verksamheten, digital utbildning, klassrumsutbildning och repetition och certifiering.

Kommande datum kommer en digital utbildning att erbjudas:

- 5/9 kl 9-11.30
- 6/9 kl 9.30-12
- 9/9 kl 14-16.30
- 10/9 kl 9.30-12 samt 14-16.30
- 12/9 kl 9.30-12 samt 14-16.30

- 13/9 kl 9.30-12
- 17/9 kl 9.30-12 samt 14-16.30
- 18/9 kl 13.30-16.00

Utbildningen kommer att erbjudas via Teams.

OBS! Ni **måste** sitta vid egen skärm samt ha fungerande kamera och mikrofon, kontrollera detta innan start.

Introduktionsutbildning till dig som nyanställd eller när du behöver fylla på kunskapsförrådet

Kommande utbildningar:

Oktober

- 23/10 - Startutbildning
- 23/10 - BHV-sjuksköterskans arbete
- 17/10, 21/11, 16/1 - EPDS

November

- 19/11 - Att förebygga övervikt och obesitas hos förskolebarn - Hur gör vi på BVC?
- 27/11 - Språkutbildning inkl språkscreening vid 2,5 år samt språkbedömning vid 4 år

December

- 10/12 - Vikten av tidig upptäckt av kariesförekomst/kariesrisk hos det lilla barnet – samverkan mellan BVC och FTV

Mail med länkar för anmälan kommer att skickas ut lite senare då regionen byter utbildningsportal.

Trevlig sommar!

